लुम्बिनी प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निर्देशनालय
डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध)
चन्द्रौटा, कपिलवस्तु

समृद्धिका लागि वन परियोजना

डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध)

वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापन योजना

ENVIRONMENTAL AND SOCIAL MANAGEMENT PLAN

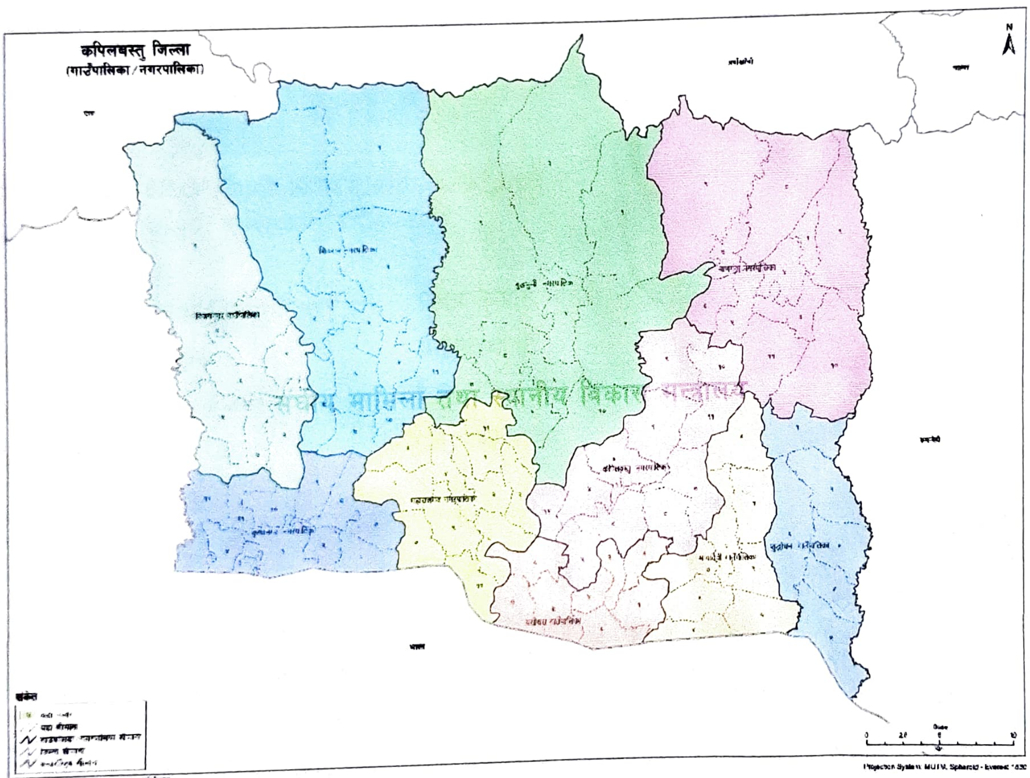

डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध)

२०८२ माघ १५

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निर्देशनालय
डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध)
तौलिहवा, कपिलवस्तु

महेन्द्र राज वाग्ले
सिनियर डिभिजन वन अधिकृत

परियोजना

Forestry for Prosperity Project
समृद्धिका लागि वन परियोजना

योजना

Environmental and Social Management Plan
वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापन योजना

आर्थिक बर्ष

2082/83 (2025/26)
आ.व. २०८२/०८३

तयार पार्ने

Office of the DFO Kapilvastu (Gautambuddha)
डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध)

Mr. Pradip Kumar Chaudhary	प्रदिप कुमार चौधरी
Mr. Basanta Thapa	बसन्त थापा
Mr. Shiva Nandan Shah	शिव नन्दन साह
Mr. Ram Chandra Lama	राम चन्द्र लामा

प्राविधिक सहयोग

Dr. Damodar Sharma,
Environment Safeguard Specialist
डा. दामोदर शर्मा, वातावरण सुरक्षा विज्ञ

समिक्षक

Forestry for Prosperity Project,
Provincial Project Management Unit
समृद्धिका लागि वन परियोजना, वन निर्देशनालय, वुटवल

आवरण तस्विर (कभर फोटो)

Image of District map, kapilvastu, Nepal
कपिलवस्तु जिल्लाको नक्सा

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निर्देशनालय
डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध)
घन्टौटा, कपिलवस्तु

दुई शब्द

यस डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध) को चालु आ.व. २०८२।०८३ को स्वीकृत वार्षिक कार्यक्रम अन्तरगको समृद्धिका लागि वन परियोजनाका कार्यक्रम तर्फको विभिन्न कृयाकलापहरु सन्चालन गर्ने प्रयोजनको लागि समृद्धिका लागि वन कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यविधि, २०८१ र Project Operation Manual बमोजिम आवश्यक पर्ने वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापन योजना (Environmental and Social Management Plan) वनाउन भनि मिति २०८२ साल पौष १५ गते विहिवारका दिन यस डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध)का सिनियर डिभिजनल वन अधिकृत श्री महेन्द्र राज बाग्लेको अध्यक्षतामा समृद्धिका लागि वन परियोजना, प्रादेशिक परियोजना व्यवस्थापन ईकाई, बुटवलका वातावरणीय सुरक्षा विज्ञ डा. दामोदर शर्माको सहजीकरणमा फोकल पर्सन वरिष्ठ वन अधिकृत श्री राम चन्द्र लामाको नेतृत्वमा वरिष्ठ वन अधिकृत श्री प्रदिप कुमार चौधरी, बसन्त थापा, शिव नन्दन साह र बरिष्ठ अधिकृत श्री बुद्धि बहादुर पौडेल सहितको बैठकको निर्णय बमोजिम यो वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापन योजना (Environmental and Social Management Plan) तयार गरी समृद्धिका लागि वन परियोजना, प्रादेशिक परियोजना व्यवस्थापन ईकाई, बुटवलमा पेश गरिएको छ ।

यस वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापन योजना तयार गर्न प्राविधिक तथा समन्वयकारी भुमिका प्रदान गर्नुहुने वातावरणीय सुरक्षा विज्ञ डा. दामोदर शर्मा र लेखन कार्यमा संलग्न कार्यालयका सम्पुर्ण कर्मचारीहरूलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

२०८२।१०।१५

....
महेन्द्र राज बाग्ले
सिनियर डिभिजनल वन अधिकृत
मितिः २०८२।१०।१५

महेन्द्र राज वाग्ले
सिनियर डिभिजन वन अधिकृत

Acronyms

CBFM: Community Based Forest Management

DAG: Disadvantaged Groups

DFO: Division Forest Office/Divisional Forest Officer

FFPP: Forests for Prosperity Project

GESI: Gender Equity and Social Inclusion

GHGs: Green House Gases

HHs: Households

POM: Project Operational Manual

PPE: Personal Protective Equipment

PPMU: Provincial Project Management Unit

SEA/SH: Sexual Exploitation and Abuse/ Sexual Harassment

SFMP: Sustainable Forest Management Plan

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निर्देशनालय
डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध)
चन्द्रौटा, कपिलवस्तु

महेन्द्र राज वाग्ले
सिनियर डिभिजन वन अधिकृत

१ डिभिजन वन कार्यालयको संक्षिप्त परिचय

लुम्बिनी प्रदेशको १२ वटा जिल्ला मध्येको कपिलवस्तु जिल्ला तराईको एक जिल्ला हो । समुन्द्र सतहबाट ९० देखि ८२४ मिटर उचाईमा रहेको यस जिल्लाको क्षेत्रफल १७३८ वर्ग किलोमिटर रहेको"कपिलवस्तु" नामाकरणका सम्बन्धमा प्राप्त जनविश्वास अनुसार प्राचिनकालमा कौशल देशका राजा ओकाकका सन्तानहरु उत्तरपट्टी छोडिंदा घुम्दै कपिलमुनी ऋषिको आश्रममा पुगे। उनीहरुले आफ्नो वृत्तान्त उल्लेख गरेपछि ऋषिले नजिकको सालको जंगल फाँडी बसोबास गर्न सल्लाह दिए अनुसार कालान्तरमा घना बस्ति हुन गएकाले कपिवत्थु हुँदै कपिलवस्तु नामाकरण हुन गयो। शान्तिका अग्रदूत भगवान शाक्यमुनि बुद्धको गृह जिल्ला प्राचीन कपिलवस्तु नेपालको लुम्बिनी प्रदेश अन्तर्गत पश्चिम तराईमा पर्ने एक जिल्ला हो।

भगवान गौतम बुद्धका बुवा राजा शुद्धोधनको राज्यको रुपमा परिचित प्राचिन कपिलवस्तुको नाम वाट यो जिल्ला परिचित रहेको छ । यस जिल्लाको पुरानो सदरमुकाम वर्तमान सदरमुकाम तौलिहवा वजार वाट ३ कि.मी. उत्तरमा राजा शुद्धोधनको राजप्रसाद रहेको तथ्य त्यहा पाइएको पुरातात्विक भग्नावशेस वाट स्पष्ट हुन्छ । यस जिल्लाको सदरमुकाम स्थित तौलेश्वर महादेवको मन्दिरको नाम वाट तौलिहवा प्रख्यात छ । यस मन्दिरको परिसरमा रहेको वजार नै तौलिहवा वजार हो । यस वाहेक जिल्लाको दक्षिण पश्चिममा अवस्थित कृष्ण नगर अर्को पुरानो ठुलो वजार हो जुन कपिलवस्तुको पश्चिमी भेग तथा राप्ती अञ्चलको पूर्वि भेगका जनताले उपयोग गर्ने मुख्य वजारको रुपमा चर्चित छ र कृष्णनगर नाका उक्त भेग तर्फको भारत संग वजार सम्पर्कको प्रमुख नाका पनि हो । पुर्व पश्चिम राजमार्ग (लोकमार्ग) को निर्माण पश्चात यस जिल्लाको उत्तरी भेगमा पहाड वाट वसाइ सरि वसोवास गर्ने क्रममा राजमार्गका चोकहरुमा वजारहरुको विस्तार भएको छ । तौलिहवा, कृष्ण नगर, चन्दौटा, गोरुसिंगे, ४ नं. जितपुर हालका चर्चित वजारहरु हुन । कर्णाली प्रदेश, सुदुर पश्चिम प्रदेश तथा पुर्व जाने सडक मार्गहरु कपिलवस्तु जिल्ला भएर नै गएको छ ।

जिल्लामा दुई वटा डिभिजन वन कार्यालयहरु रहेका छन् । जसमध्ये एउटा सदरमुकाम तौलिहवामा डिभिजन वन कार्यालय कपिलवस्तु (कपिलवस्तु) र अर्को पुर्व-पश्चिम राजमार्गमा पर्ने चन्द्रौटामा स्थित डिभिजन वन कार्यालय कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध) रहेको छ । यस डिभिजनको पूर्व परिश्चम सरदर लम्बाई ४० कि.मी र उत्तर दक्षिण चौडाई ३२ कि.मी रहेको छ । त्यसैगरी उत्तरी सिमाना चुरे रहेता पनि आर्घाखांची जिल्लाको सिमानाले चुरेको फेदी सम्म नै ओगटेको हुदा यस डिभिजन अन्तर्गतको अधिकांस क्षेत्र समथर रहेको छ । यस डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्र बुद्धभूमी नगरपालिकाको वडा नं. ३,७,८,९, शिवराज नगरपालिका, महाराजगंज नगरपालिका, कृष्णनगर नगरपालिका पर्दछ ।

डिभिजनको चारकिल्लाः

पूर्वः	गुडरुङ्ग खोला
पश्चिमः	दाङ जिल्ला र भारतको उत्तर प्रदेशको बलरामपुर जिल्ला
उत्तरः	अर्घखाँची जिल्ला
दक्षिणः	भारतको उत्तर प्रदेशको सिदार्थनगर जिल्ला

तालिका १: डि.व.का. गौतमबुद्ध क्षेत्रम पर्ने स्थानिय तह र जनसंख्या विवरण

सि.नं.	विवरण	संख्या-केन्द्र
	जनसंख्या	२,४५,८५२(को जनगणना अनुसार२०६८वि.स.) पुरुषः १,२४,५३८ महिलाः १,२१,३१४

सि.नं.	विवरण	संख्या-केन्द्र
	स्थानिय तह संख्या	५ वटा
	नगरपालिका	नगरपालिका-४ वटा)बुद्धभूमी, महाराजगंज, शिवराज र कृष्णनगर न.पा.(
	गाँउपालिका	१ वटा)विजयनगर)
	निर्वाचन क्षेत्र संख्या	
	प्रतिनिधी सभा	२ वटा (२ नं. क्षेत्रको आधा र ३ नं. क्षेत्र पुरै)
	प्रदेश सभा	४ वटा (२क, २ख आधा, ३क र ३ख नं. क्षेत्र पुरै)

कपिलवस्तु जिल्लाको कुल भू-भाग मध्ये ८६,२४३.३० हेक्टर क्षेत्रफल यस डिभिजन वन कार्यालय गैतमबुद्ध अन्तर्गत पर्दछ । यस मध्ये वन क्षेत्र ३९,५४०.१७ (४५.८५%) हे. र अन्य क्षेत्र ४६,७०३.१३ (५४.१५%) हे. रहेको छ ।

नेपाल सरकारको निर्णय तथा स्वीकृत सांगठनिक संरचना अनुसार कपिवलस्तु जिल्लामा पर्ने बुद्धभूमी नगरपालिकाको वडा नं. ३,७,८,९, शिवराज नगरपालिका, महाराजगंज नगरपालिका, कृष्णनगर नगरपालिका समेटिने गरि लुम्बनी प्रदेश सरकारको वन तथा वातावरणा मन्त्रालय मातहतमा नयाँ कार्यालयको रूपमा डिभिजन वन कार्यालय कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध) बि.सं. २०७५ सालमा स्थापना भएको हो । तत् पश्चात कपिलवस्तु जिल्लामा डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (कपिलवस्तु) र डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध) गरि २ वटा डिभिजन वन कार्यालयहरु संचालनमा रहेका छन् ।यस कार्यालयको अन्तर्गत ६ वटा सव डिभिजन वन कार्यालयहरु रहेका छन् ।

नेपाल सरकारको वन नीति र संघिय वन ऐन, २०७६ तथा वन नियमावली, २०७९ र लुम्बिनी प्रदेशको वन ऐन, २०७८ तथा वन नियमावली, २०७९ को भावना अनुरुप यस डिभिजन वन कार्यालयको कार्यक्षेत्रमा रहेको ३९,५४०.१७ हेक्टर वन क्षेत्रको संरक्षण, व्यवस्थापन, वनको विकास र वन पैदावारको सदुपयोगका लागि सरकारद्धारा व्यवस्थित वन, सामुदायिक वन, साझेदारी वन र धार्मिक वनको रुपमा व्यवस्थापन गरिंदै आएको छ ।

२ परियोजनाको संक्षिप्त परिचय

२.१ समृद्धिका लागि वन परियोजनाका कार्यक्रम संभागहरु

- दिगो वन व्यवस्थापनका लागि नयाँ सरकारी संरचना र प्रक्रियाहरूको लागि नीति र क्षमता निर्माण
- समुदायमा आधारित दिगो वन व्यवस्थापन तथा साना किसानका लागि वृक्षरोपण
- वन उद्यमहरुको सुधार तथा विकास
- परियोजनाको सुशासन, अनुगमन तथा सिकाई

२.२ वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापना योजना सन्दर्भ

- विकास आयोजनाहरु कार्यान्वयन गर्दा वातावरणीय तथा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी मापदण्डहरुको परिपालन गर्नु एउटा नयाँ सुरुवात हो।
- दिगो विकासको निमित्त वातावरणीय तथा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी मापदण्डहरुको परिपालना आवश्यक छ।

- वातावरणीय तथा सामाजिक सुरक्षाको सुनिश्चितताको लागी नेपाल सरकार र विश्व बैंकले १० वटा मापदण्डहरु तयार गरेको छ र आफ्नो सहयोगमा संचालित विकास आयोजनाहरु कार्यान्वयन गर्दा ति मापदण्डहरुको परिपालन गर्दै आएको छ।
- उल्लेखित सबै मापदण्डहरु हाम्रो देशको मौजुदा कानून तथा नितीगत व्यवस्था र समृद्धिका लागी वन परियोजना संग पनि मेलखाने हुनले वातावरणीय तथा सामाजिक सुरक्षा मापदण्डहरुको परिपालन हाम्रो लागी अनिवार्य सर्त हो।

महेन्द्र राज वाग्ले
सिनियर डिभिजन वन अधिकृत

३ स्विकृत कार्यक्रमहरुको विववरण

सुचना प्रविधि उपकरण (कम्प्यूटर प्रिन्टर तथा अन्य उपकरण) खरीद
रुख मापन सम्वन्धी उपकरण (रेन्ज फाईन्डर डिजिटल क्यालिपर आदि) खरीद
आगलागि नियन्त्रणका लागि एअर ब्लोअर उपकरण खरीद
वन संरक्षण व्यवस्थापन र अनुगमनका लागि ड्रोन तथा सम्वन्धित अन्य उपकरण खरीद संचालन
नर्सरी मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नति
एक वर्षे विरुवा उत्पादन चालु आवको को लागि
बहु वर्षे वन विरुवा उत्पादन प्रति हजार
सुधारीएको पन पैदावार घाटगद्दी डिपो निर्माण
कार्यलय सञ्चालन खर्च
कार्यालयको भौतिक पूर्वाधार विकास तथा मर्मत कार्यक्रम
वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारीत दिगो वन व्यवस्थापन सम्वन्धि सिकाई आदान प्रदान अवलोकन भ्रमण
समुदायमा आधारीत वनका पदाधिकारीहरूलाई क्षमता अभिबृद्धि सम्वन्धी तालीम गोष्ठी अन्तर्क्रिया कोचिङ्ग तथा छलफल
वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारीत दिगो वन व्यवस्थापन सम्वन्धि वनप्रविधिकहरूलाई तालिम/ गोष्ठी
वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारीत दिगो वन व्यवस्थापन सम्वन्धि उपभोक्ता समुहहरूलाई तालिम
कर्मचारीहरुको टिम विल्डिङ्ग
सव डिभिजन स्तरमा उपभोक्ता समूहहरूको लागि सुशासन अभिलेख तथा लेखा व्यवस्थापन तालीम
डिभिजन वन कार्यालय, सव डिभिजन वन कार्यालय, स्थानीय तह र अन्य सरोकारवाला विच अन्तर्क्रिया / समन्वय वैठक
निजि / कृषि वन सम्वन्धी क्षमता अभिबृद्धि तालिम /गोष्ठी
सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गोष्ठी /बैठक
संघिय प्रदेश र जिल्ला स्तरका लागि तथ्याङ्क व्यवस्थापन
सावउसको दिगो वन व्यवस्थापन कार्ययोजना नविकरण तथा परिमार्जनमा तथा हस्तान्तरण सहयोग
वन डढेलो नियन्त्रणमा दस्ता परिचालन र वन डढेलो व्यवस्थापन परिचालन
पात, पतिङ्गर, झाडि आदि व्यवस्थापन
वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारीत वनहरुको दिगो वन व्यवस्थापन कार्यको जिल्ला स्तरमा अध्ययन तथा प्रतिवेदन तयारी
वन्य जन्तुको उद्धार र व्यवस्थापन
साझेदारी वनको कार्ययोजना तयारी
साझेदारी वनको कार्ययोजना कार्यान्वयन समुदायमा आधारीत वन व्यवस्थापन अनुदान कार्यक्रम
जिल्ला वन क्षेत्र समन्वय समिति/ जिल्ला वन सुरक्षा समितीको वैठक
उत्सर्जन न्यूनिकरणका लागि वन डढेलो व्यवस्थापन कार्यक्रम
सामुदायिक वन / सार्वजनिक जग्गामा बृक्षारोपण
सामुदायिक वनको कार्ययोजना कार्यान्वयन समुदायमा आधारीत वन व्यवस्थापन अनुदान कार्यक्रम
दिगो वन व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन अनुगमन तथा सहजिकरण

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निर्देशनालय
डिभिजन वन कार्यालय कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध)

महेन्द्र राज बाग्ले
सिनियर डिभिजन वन अधिकृत

४ वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापन योजनाको उद्देश्य

डिभिजन वन कार्यालय कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध) मा कार्यक्रम संचालन गर्दा सरकारी नीति नियम पालना गर्दै वातावरणीय र समाजिक क्षेत्रमा पर्न सक्ने नकरात्मक प्रभावको लेखाजोखा गरी ति प्रभावहरुको न्युनिकरणका उपाय अवलम्वन गर्न, विकास निर्माण कार्य गर्दा हुनसक्ने वातावरणीय तथा सामाजिक क्षतिको जोखिम कम गर्न यो योजनाले मद्दत गर्दछ । डिभिजन वन कार्यालय कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध)मा संचालन गरिने कृयाकलापबाट वातावरणमा पर्न सक्ने सम्भावित प्रभावहरुको पहिचान गरी समयमै ति प्रभावहरुको न्युनिकरणका उपायहरु अवलम्बन गरी जोखिम कम गर्न साथै नेपाल सरकारका प्रतिपादित वातावरणीय तथा सामाजिक नीति, नियम, मापदण्ड र सम्झौताहरु परिपालन गर्दै कार्यक्रम संचालन गर्न । वातावरणीय तथा सामाजिक क्षेत्रमा पर्न सक्ने जोखिम कम गर्न मद्दत गर्दछ । सवै खाले क्रियाकलाप वातावरणीय तथा सामाजिक हिसावबाट कार्यक्रम स्विकारयुक्त वनाउन ।

५ वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापन योजनाको दायरा (Scope)

- परियोजनाका कृयाकलापहरुको लेखाजोखा (स्क्रिन) गर्न ।
- परियोजनाका कृयाकलापहरु संचालन गर्दा होसियारी रहन ।
- संभाविक प्रभावहरुको पहिचान गर्न र जोखिम घटाउने उपाय अवलम्बन गर्न ।
- वातावरणीय र सामाजिक प्रभावहरुको न्युनिकरण उपायहरु अवलम्बन गर्न ।
- सिकाई र भोगाईवारे अनुभव साटासाट (आदान प्रदान गर्न) ।

६ वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापन योजनामा वातावरणीय तथा सामाजिक जोखिम संभावना

वातावरणीय तथा सामाजिक जोखिम संभावना के हुन सक्दछ		हुन्छ	हुदैन
	मानविय स्वास्थ्यमा		
	स्थानिय पर्यावरणमा (हावा, पानी, भुमि तथा भूवनावटमा)		
	स्थानिय सास्कृतिमा (धर्म, सम्पदा, रहन सहनमा)		
	जैविक विविधतामा		
	पारिस्थितिकिय प्रणालीमा		
	सरकारी नीति नियम परिपालनमा		
	राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सम्झौतामा		
समग्रमा			
के वातावरणीय अध्ययन आवश्यक पर्दछ ? पर्दछ भने कुन ? किन ? र कसरी ? उल्लेख गर्ने ।			
संचलन गर्नु पर्ने अवस्थाको व्याख्या गर्ने			

लुम्बिनी प्रदेश सरकार
वन तथा वातावरण मन्त्रालय
वन निर्देशनालय
डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (तौलिहवा)

महेन्द्र राज वाग्ले
सिनियर डिभिजन वन अधिकृत

७ क्रियाकलापहरुको लेखाजोखा (Screening)

क्रियाकलापहरु	कार्यक्रम पर्ने समुह पहिचान गर्ने			
स्वीकृत कार्यक्रमको विवरण	Category I	Category II	Category III	Category IV
सुचना प्रविधि उपकरण (कम्प्यूटर प्रिन्टर तथा अन्य उपकरण) खरीद				✓
रुख मापन सम्वन्धी उपकरण (रेन्ज फाईन्डर डिजिटल क्यालिपर आदि)खरीद				✓
आगलागि नियन्त्रणका लागि एअर ब्लोअर उपकरण खरीद				✓
वन संरक्षण व्यवस्थापन र अनुगमनका लागि ड्रोन तथा उपकरण खरीद संचालन				✓
नर्सरी मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नति			✓	
एक वर्षे विरुवा उत्पादन चालु आवको को लागि			✓	
बहु वर्षे वन विरुवा उत्पादन प्रति हजार			✓	
सुधारीएको पन पैदावार घाटगद्दी डिपो निर्माण			✓	
कार्यालयको भौतिक पूर्वाधार विकास तथा मर्मत कार्यक्रम			✓	
वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारीत दिगो वन व्यवस्थापन सम्वन्धि सिकाई आदान प्रदान अवलोकन भ्रमण				✓
समुदायमा आधारीत वनका पदाधिकारीहरूलाई क्षमता अभिबृद्धि सम्वन्धी तालीम गोष्ठी अन्तर्क्रिया कोचिङ्ग तथा छलफल				✓
वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारीत दिगो वन व्यवस्थापन सम्वन्धि वन प्रविधिकहरूलाई तालिम/ गोष्ठी				✓
वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारीत दिगो वन व्यवस्थापन सम्वन्धि उपभोक्ता समुहहरूलाई तालिम				✓
कर्मचारीहरुको टिम विल्डिङ्ग				✓
सव डिभिजन स्तरमा उपभोक्ता समूहहरूको लागि सुशासन अभिलेख तथा लेखा व्यवस्थापन तालीम				✓
डिभिजन वन कार्यालय, सव डिभिजन वन कार्यालय, स्थानीय तह र अन्य सरोकारवाला विच अन्तर्क्रिया / समन्वय वैठक				✓
निजि / कृषि वन सम्वन्धी क्षमता अभिबृद्धि तालिम /गोष्ठी				✓
सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गोष्ठी /बैठक				✓
संघिय प्रदेश र जिल्ला स्तरका लागि तथ्याङ्क व्यवस्थापन				✓
सावउसको दिगो वन व्यवस्थापन कार्ययोजना नविकरण तथा परिमार्जनमा तथा हस्तान्तरण सहयोग				✓
वन डढेलो नियन्त्रणमा दस्ता परिचालन र वन डढेलो व्यवस्थापन परिचालन			✓	
पात, पतिङ्गर, झाडि आदि व्यवस्थापन			✓	
वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारीत वनहरुको दिगो वन व्यवस्थापन कार्यको जिल्ला स्तरमा अध्ययन तथा प्रतिवेदन तयारी				✓
वन्य जन्तुको उद्धार र व्यवस्थापन			✓	
साझेदारी वनको कार्ययोजना तयारी				✓
साझेदारी वनको कार्ययोजना कार्यान्वयन समुदायमा आधारीत वन व्यवस्थापन अनुदान			✓	
जिल्ला वन क्षेत्र समन्वय समिति/ जिल्ला वन सुरक्षा समितीको वैठक				✓
उत्सर्जन न्यूनिकरणका लागि वन डढेलो व्यवस्थापन कार्यक्रम			✓	
सामुदायिक वन / सार्वजनिक जग्गामा बृक्षारोपण			✓	
सामुदायिक वनको कार्ययोजना कार्यान्वयन समुदायमा आधारीत वन व्यवस्थापन अनुदान			✓	
दिगो वन व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन अनुगमन तथा सहजिकरण				✓

महेन्द्र राज वाग्ले
सिनियर डिभिजन वन अधिकृत

८ वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापन योजना

क्रियाकलापहरु	सम्भावित वातावरणीय प्रभाव	सम्भावित वातारणीय प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरु	सम्भावित सामाजिक प्रभाव	सम्भावित सामाजिक प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरु	कार्यान्वयन समय तालिका	रिपोर्टिङ समयमावधि	अनुगमनका सुचक
सुचना प्रविधि उपकरण (कम्यूटर प्रिन्टर तथा अन्य उपकरण) खरीद	पर्दैन	असान्दर्भिक	पर्दैन	असान्दर्भिक	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	खरिद विल
रुख मापन सम्वन्धी उपकरण (रेन्ज फाईन्डर डिजिटल क्यालिपर आदि) खरीद	पर्दैन	असान्दर्भिक	पर्दैन	असान्दर्भिक	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	खरिद विल
आगलागि नियन्त्रणका लागि एअर ब्लोअर उपकरण खरीद	पर्दैन	असान्दर्भिक	पर्दैन	असान्दर्भिक	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	खरिद विल
वन संरक्षण व्यवस्थापन र अनुगमनका लागि ड्रोन तथा उपकरण खरीद संचालन	पर्दैन	असान्दर्भिक	पर्दैन	असान्दर्भिक	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	खरिद विल
नर्सरी मर्मत सम्भार तथा स्तरोन्नति	पर्दैन	असान्दर्भिक	पर्दैन	असान्दर्भिक	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	कामदार विवरण
एक वर्षे विरुवा उत्पादन चालु आवको को लागि	परस्थानिय प्रजातिले स्थानिय प्रजातिमा असर	स्थानिय प्रजातिमा प्राथमिकता	कामदारको स्वास्थ्य तथा सुरक्षा	प्राथमिक उपचारको व्यवस्था	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	फोटो
बहु वर्षे वन विरुवा उत्पादन प्रति हजार	परस्थानिय प्रजातिले स्थानिय प्रजातिमा असर	स्थानिय प्रजातिमा प्राथमिकता	कामदारको स्वास्थ्य तथा सुरक्षा	प्राथमिक उपचारको व्यवस्था	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	फोटो
सुधारीएको पन पैदावार घाटगद्दी डिपो निर्माण	माटो खादिने, धुलो तथा ध्वनी प्रदुषण	हलुका उपकरण प्रयोग, पानी छर्कने	कामदारहरूमा जातिगत प्रतिनिधित्व, स्वास्थ्य तथा सुरक्षा, पारिश्रमिकमा भेदभाव	समान कामका लागि समान ज्याला, कामदारको पूर्वसहमति, कामदार विमा	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	घाटगद्दी, डोरहाजिरी, कामदार विमा
कार्यालयको भौतिक पूर्वाधार विकास तथा मर्मत कार्यक्रम	धुलो तथा ध्वनी प्रदुषण	ग्रीन नेट, पानीको प्रयोग	स्वास्थ्य तथा शारिरीक चोटपटक	प्राथमिक उपचारको व्यवस्था	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	फोटो
वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारीत दिगो वन व्यवस्थापन सम्वन्धि सिकाई आदान प्रदान अवलोकन भ्रमण	पर्दैन	असान्दर्भिक	सहभागी छनोटमा भेदभाव	औचित्यपूर्ण सहभागीता	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	सहभागीको विवरण
समुदायमा आधारीत वनका पदाधिकारीहरूलाई क्षमता अभिबृद्धि सम्वन्धी तालीम गोष्ठी अन्तर्क्रिया	पर्दैन	असान्दर्भिक	सहभागी छनोटमा भेदभाव	औचित्यपूर्ण सहभागीता	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	सहभागीको विवरण

क्रियाकलापहरु	सम्भावित वातावरणीय प्रभाव	सम्भावित वातारणीय प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरु	सम्भावित सामाजिक प्रभाव	सम्भावित सामाजिक प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरु	कार्यान्वयन समय तालिका	रिपोर्टिङ समयावधि	[illegible] सुचक
कोचिङ्ग तथा छलफल							
वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारीत दिगो वन व्यवस्थापन सम्वन्धि वन प्रविधिकहरूलाई तालिम/ गोष्ठी	पर्दैन	असान्दर्भिक	सहभागी छनोटमा भेदभाव	औचित्यपूर्ण सहभागीता	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	सहभागीको विवरण
वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारीत दिगो वन व्यवस्थापन सम्वन्धि उपभोक्ता समुहहरूलाई तालिम	पर्दैन	असान्दर्भिक	सहभागी छनोटमा भेदभाव	औचित्यपूर्ण सहभागीता	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	सहभागीको विवरण
कर्मचारीहरुको टिम विल्डिङ्ग	पर्दैन	असान्दर्भिक	सहभागी छनोटमा भेदभाव	औचित्यपूर्ण सहभागीता	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	सहभागीको विवरण
सव डिभिजन स्तरमा उपभोक्ता समूहहरूको लागि सुशासन अभिलेख तथा लेखा व्यवस्थापन तालीम	पर्दैन	असान्दर्भिक	सहभागी छनोटमा भेदभाव	औचित्यपूर्ण सहभागीता	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	सहभागीको विवरण
डिभिजन वन कार्यालय, सव डिभिजन वन कार्यालय, स्थानीय तह र अन्य सरोकारवाला विच अन्तर्क्रिया / समन्वय बैठक	पर्दैन	असान्दर्भिक	सहभागी छनोटमा भेदभाव	औचित्यपूर्ण सहभागीता	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	सहभागीको विवरण
निजि / कृषि वन सम्वन्धी क्षमता अभिबृद्धि तालिम /गोष्ठी	पर्दैन	असान्दर्भिक	सहभागी छनोटमा भेदभाव	औचित्यपूर्ण सहभागीता	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	सहभागीको विवरण
सरोकारवालाहरूसँग समन्वय गोष्ठी /बैठक	पर्दैन	असान्दर्भिक	सहभागी छनोटमा भेदभाव	औचित्यपूर्ण सहभागीता	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	सहभागीको विवरण
संघिय प्रदेश र जिल्ला स्तरका लागि तथ्याङ्क व्यवस्थापन	पर्दैन	असान्दर्भिक	पर्दैन		२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	
सावउसको दिगो वन व्यवस्थापन कार्ययोजना नविकरण तथा परिमार्जनमा तथा हस्तान्तरण सहयोग	पर्दैन	असान्दर्भिक	टाडाबाठाको प्रभाव, राजनैतिक हस्तक्षेप	समूहको कार्यसमितिमा औचित्यपूर्ण सहभागीता	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	कार्यसमितिको बनोट
वन डढेलो नियन्त्रणमा दस्ता परिचालन र वन डढेलो व्यवस्थापन परिचालन	नियन्त्रित तथा प्रतिरोधी आगोले जैविक विविधतामा ह्रास, धुवा धुलोको असर	डढेलो प्रभावित क्षेत्रमा वन पुनस्थापना कार्य	अग्नी नियन्त्रण टोलीलाई शारिरीक स्वास्थ्य तथा सुरक्षामा असर	सुरक्षा सामग्री तथा पोशाकको प्रयोग, उचित तथा पर्याप्त अभिमुखिकरण	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	डि.व.का. अभिलेख
पात, पतिङ्गर, झाडि आदि व्यवस्थापन	धुलो तथा वायु	पानी छर्कने	कामदारको स्वास्थ्य तथा	व्यक्तिगत सुरक्षा कवच	२०८३ असार	त्रैमासिक	फोटोग्राफ

क्रियाकलापहरु	सम्भावित वातावरणीय प्रभाव	सम्भावित वातारणीय प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरु	सम्भावित सामाजिक प्रभाव	सम्भावित सामाजिक प्रभाव न्युनिकरणका उपायहरु	कार्यान्वयन समय तालिका	रिपोर्टिङ समयमावधि	अनुगमनका सुचक
	प्रदुषण		शारिरीक सुरक्षा		मसान्त		
वन सम्वर्द्धन प्रणालीमा आधारीत वनहरुको दिगो वन व्यवस्थापन कार्यको जिल्ला स्तरमा अध्ययन तथा प्रतिवेदन तयारी	पर्दैन	असान्दर्भिक	पर्दैन		२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	
वन्य जन्तुको उद्धार र व्यवस्थापन	ध्वनी प्रदुषण, जैविक विविधता ह्रास	उचित समन्वय, घाइते वन्यजन्तु उपचार गरी पुनस्थापना	उद्दारकर्ता घाइते	तालिम प्राप्त उद्दारकर्ता परिचालन, उपयुक्त सुरक्षा सामग्री तथा पोशाकको प्रयोग	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	डि.व.का. अभिलेख, फोटो
साझेदारी वनको कार्ययोजना तयारी	पर्दैन	असान्दर्भिक	टाडाबाठाको प्रभाव, राजनैतिक हस्तक्षेप	समूहको कार्यसमितिमा औचित्यपूर्ण सहभागीता	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	कार्यसमितिको बनोट
साझेदारी वनको कार्ययोजना कार्यान्वयन समुदायमा आधारीत वनव्यवस्थापन अनुदान	पर्दैन	असान्दर्भिक	कामदारको स्वास्थ्य तथा शारिरीक सुरक्षा	कामदार विमा, सुरक्षा सामग्री तथा पोशाकको प्रयोग	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	डि.व.का. अभिलेख तथा फोटो
जिल्ला वन क्षेत्र समन्वय समिति/ जिल्ला वन सुरक्षा समितीको वैठक	पर्दैन	असान्दर्भिक	सहभागी छनोटमा भेदभाव	औचित्यपूर्ण सहभागीता	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	सहभागीको विवरण
उत्सर्जन न्यूनिकरणका लागि वन डढेलो व्यवस्थापन कार्यक्रम	नियन्त्रित तथा प्रतिरोधी आगोले जैविक विविधतामा ह्रास, धुवा धुलोको असर	डढेलो प्रभावित क्षेत्रमा वन पुनस्थापना कार्य	अग्नी नियन्त्रण टोलीलाई शारिरीक स्वास्थ्य तथा सुरक्षामा असर	सुरक्षा सामग्री तथा पोशाकको प्रयोग, उचित तथा पर्याप्त अभिमुखिकरण	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	डि.व.का. अभिलेख
सामुदायिक वन / सार्वजनिक जग्गामा वृक्षारोपण	परस्थानिय प्रजातिले स्थानिय प्रजातिमा असर	स्थानिय प्रजातिमा प्राथमिकता	कामदारको स्वास्थ्य तथा सुरक्षा	प्राथमिक उपचारको व्यवस्था	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	फोटो
सामुदायिक वनको कार्ययोजना कार्यान्वयन समुदायमा आधारीत वनव्यवस्थापन अनुदान	पर्दैन	असान्दर्भिक	कामदारको स्वास्थ्य तथा शारिरीक सुरक्षा	कामदार विमा, सुरक्षा सामग्री तथा पोशाकको प्रयोग	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	डि.व.का. अभिलेख तथा फोटो
दिगो वन व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन अनुगमन तथा सहजिकरण	पर्दैन	असान्दर्भिक	पर्दैन	असान्दर्भिक	२०८३ असार मसान्त	त्रैमासिक	

महेन्द्र राज वाग्ले
सिनियर डिभिजन वन अधिकृत

९ सन्दर्भ सुचि (References)

1. District Profile, ~~Rupandehi~~ Kapilvastu.
2. DFO data, information and reports
3. Environment Protection Act and regulation
4. Procurement process
5. Forest for prosperity project documents
6. Forest act and regulation
7. CBFM guidelines
8. CFUGs management plans
9. FPP Project Appraisal Documents
10. Result Framework and Monitoring & Evaluation Plan of FFP
11. Component Implementation Manual of FFP
12. Project Operational Manual Environment and social commitment plan 2024
13. Stakeholder engagement plan 2024
14. Labor management Plan 2022
15. SEA/SH Risk prevention and action Plan
16. Gender action plan
17. FFP Project Operational Manual
18. FFP environmental and social safeguards standards
19. SFMP
20. Land use plan of the district
21. Governance/GESI/Safeguards
22. Plantation manuals

महेन्द्र राज वाग्ले
सिनियर डिभिजन वन अधिकृत

आज मिती २०८२ साल माघ १५ गते मंगलवार (29th January 2026) का दिन यस डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध)का सिनियर डिभिजनल वन अधिकृत श्री महेन्द्र राज वाग्लेको अध्यक्षतामा समृद्धिका लागि वन परियोजना, प्रादेशिक परियोजना व्यवस्थापन ईकाई, बुटवलका वातावरणीय सुरक्षा विज्ञ डा. दामोदर शर्माको सहजीकरणमा तपसिलको उपस्थितीमा डिभिजन वन कार्यालय, कपिलवस्तु (गौतमबुद्ध), चन्द्रौटाको कार्यालयमा बैठक वसि तपसिलको निर्णय पारीत गरीयो ।

<u>तपसिल उपस्थिती</u>

क्र सं	नाम	पद	हस्ताक्षर
१	महेन्द्र राज वाग्ले	सिनियर डिभिजनल वन अधिकृत	
२	प्रदिप कुमार चौधरी	बरिष्ठ वन अधिकृत	
३	शिव नन्दन साह	बरिष्ठ वन अधिकृत	
४	राम चन्द्र लामा	फोकल पर्सन बरिष्ठ वन अधिकृत	
५	ओली मोहमद राईन	बरिष्ठ वन अधिकृत	
६	पहलमान सेर्मुजा मगर	बरिष्ठ वन अधिकृत	
७	बुद्धि बहादुर पौडेल	बरिष्ठ अधिकृत	
८	गुण वहादुर घर्ती	सहायक चौथो	
९	प्रशुराम चौधरी	जमदार	
१०	वेविला कुमारी वम	वन रक्षक	
११	सुधिर यादव	कार्यालय सहायक	
१२	सन्जु चौधरी	कार्यालय सहायक	
१३	राममुरत यादव	नर्सरी नाईके	
१४	पुजारी अहिर	नर्सरी नाईके	
आमन्त्रित			
१५	डा. दामोदर शर्मा	वातावरणीय सुरक्षा विज्ञ	

आज तयार गरिएको वातावरणीय तथा सामाजिक व्यवस्थापन योजना **(Environmental and Social Management Plan)** माथि आवश्यक संशोधन गरी समृद्धिका लागि वन परियोजना, प्रादेशिक परियोजना व्यवस्थापन ईकाई, बुटवलमा स्विकृतिका लागि पेश गर्ने निर्णय गरियो ।

<u>सहभागी संख्या:</u> १५ (महिला: ०२, पुरुष: १३)